

Monumentnummer*: 528682

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 01 mei 2007
Kadaster deel/nr 82696/75

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Sint Nicolaasga	De Fryske Marren	Fryslân

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Langweer	P			671

Omschrijving**

Inleiding

Enkellaags eclectische zomer- en wintervilla met souterrain, verhoogd middendeel en overdekt bordes. Boschoord werd in 1871 gebouwd als villa voor zomer- en winterverblijf in opdracht van burgemeester Bernhard van Welderen baron Rengers (1868-1896), een volle neef van de eigenaar van het omringende landgoed jhr. F.J. J van Eysinga. Huize Boschoord heeft van 1896 tot 1968 als buitenhuis gefungeerd, terwijl het huis daarna weer permanent werd betrokken. Het huis heeft in de twintigste eeuw een aantal verbouwingen gekend. In 1910 werd het gevelwerk gemoderniseerd, waarbij de oorspronkelijke pleisterornamentiek nagenoeg geheel werd verwijderd om plaats te maken voor baksteenornamenten. Ook werd ten noorden van de suite een biljartkamer aangebouwd. Rond 1968 werd het huis geschikt gemaakt voor permanente bewoning met modern wooncomfort. Daarbij werden behalve verwarming en elektra ook de interieurs gemoderniseerd. De zolders werden ingebouwd met extra kinderkamers en badkamers; ten behoeve van extra zonlicht in de slaapkamers zijn ronde raampjes in de zijwangen van de middenbouw en extra dakvensters aangebracht; de biljartkamer werd keuken met bijkeuken en van drie kamers op de bel-etage werd een grote salon gemaakt.

Omschrijving

Exterieur

Het oorspronkelijke bouwvolume heeft een achthoekig grondplan en behelst een souterrain, etage en verdieping onder een kap. De VILLA BOSCHOORD is opgetrokken in een rode baksteen in kruisverband voorzien van gesneden voegwerk. Het oorspronkelijke pleisterwerk met blokgeleding aan het souterrain is op een stuk onder het eetkamerraam na verwijderd en waarschijnlijk in 1910

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vernieuwd met meerkleurig metselwerk. Het muurwerk gaat nagenoeg geheel schuil achter klimop. De schuine dakvlakken van de kap zijn voorzien van een bruin geglaazuurde platte Friese pan. Het platte middenvlak van het dak is bekleed met bitumineuze dakdekking. Alle gevels van het oorspronkelijke bouwvolume zijn symmetrisch van opbouw. De oostelijke voorgevel heeft een verhoogde middenrisaliet, welke wordt geaccentueerd door een risalietbreed overdekte dubbele verhoogde stoep. Bij een renovatie in de topgevel van Boschoord is de gevel boogvormig afgerond en witgepleisterd, en zijn het familiewapen en aanzetkrullen van een achttiende-eeuwse halsgevel aangebracht. Een ijzeren gevelbekroning is verplaatst van de achterzijde naar de voorzijde. Aan weerszijde van de middenrisaliet een venster in het rechte en schuine muurvlak. De westelijke achtergevel heeft in de basis dezelfde gevelopbouw als de oostelijke voorgevel. De achteringang heeft een enkele verhoogde stoep, waaronder de trap naar de dienstingang in het souterrain. Boven de achterdeur een balkon. De zuidgevel heeft een nieuw raam in een oorspronkelijke omlijsting gevat. Oorspronkelijk was dit een gedeeltelijk blind venster. Het oorspronkelijke alkoofraam ter grootte van een souterrainraam is als interieurelement in het souterrain opgenomen.

Ten noorden van het oorspronkelijke bouwvolume een uit 1910 daterende aanbouw ten behoeve van een biljartkamer. Een van de drie oorspronkelijke ramen aan de noordzijde is omgebouwd tot keukendeur met trap. In de westgevel het oorspronkelijke inglenook met glas-in-lood-venster. In de oorspronkelijk blinde door hoge sparren verborgen westgevel een raam uit 1931. Op het dak werd in 1910 een luidklok geplaatst uit 1653 afkomstig van het in 1881 gesloopte Friesma State. Het klokhuis is rond 1970 vernieuwd. Deze klok is niet opgenomen in het overzichtswerk klokkenvordering 1942-3 door Van Nieuwenhoven, uitgegeven door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. De tekst luidt:

* IVRIEN BALTHASAR ME FECIT 1653 * SVVM CVIQ * C V ROORDA GRIETM VAN IDAERD

Interieur

De plattegrond van Boschoord is bijzonder: de behouden achthoekige structuur van de buitenmuren wordt herhaald in de trap, uitkomend in een achthoekige overloop op de verdieping met achthoekig bovenlicht. Het interieur van Boschoord bevat nog zeer veel oorspronkelijke elementen, mede doordat de oorspronkelijke structuur, op een enkele uitzondering na, onberoerd is gelaten. Met name de overloop op de verdieping en de traditionele middengang van de beletage met de trap zijn tot en met het schilderwerk geheel in oorspronkelijke staat. In het algemeen hebben alle vertrekken in het huis nog hun oorspronkelijke binnenluiken.

Het souterrain heeft de oorspronkelijke functie verloren, maar is structureel in tact en bevat nog veel interieurelementen uit de bouwtijd. Met name de voormalige keuken heeft nog een zeer authentiek interieur. Het bevat een origineel aanrecht met kranen voor regenwater en grondwater, tegen de noordwand een originele schouw. De vloer is belegd met hardsteen zerken. De oostelijke wand bestaat uit een uit de bouwtijd daterende kastenwand, met de originele verflaag uit 1870, op enkele met blauw overschilderde lijstjes na. De overige wanden zijn betegeld. Het plafond is nog origineel geïsoleerd met turf.

De beletage van Boschoord is bijzonder, doordat bij een aantal verbouwingen unieke elementen zijn ingebracht. De middengang verkeert tot en met het schilderwerk in volledig originele staat. De vloer is gelegd met marmertegels. Enig ingebracht element (1955) is een achttiende-eeuws fonteinje. De ontvangstsuite rechts van de gang heeft nog de oorspronkelijke betimmering en stucplafonds. De interieurs van de originele ontvangstsuite zijn met de plattegrondstructuur van het huis geharmoniseerd met behulp van een ingebouwde schuine servieskast in de voormalige eetkamer aan de voorzijde en een vanuit de middengang toegankelijk schuin closet aan de achterzijde. De oorspronkelijke haard uit 1871 in de voorkamer heeft een haardstuk ingebracht in 1931. In die tijd was deze

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

kamer als salon in gebruik. Het betreft een kinderportret van de nieuwe zomerbewoner prof. Jhr. mr. W.J.M. van Eysinga. Het origineel als groepsportret geschilderde haardstuk is van de hand van Thérèse Schwartz (1851-1918). De eetkamer aan de achterzijde kreeg in 1968 een schouw uit het 1806-gedeelte van het voormalige Eysingahuis te Leeuwarden, het Fries Museum. In de schouw een kopie-portret (vermoedelijk de Friese stadhouder Johan Willem Friso) van elders ingebracht. Vanuit de eetkamer is de biljartkamer toegankelijk via een voormalige kastdeur in de betimmering. Deze biljartkamer heeft ondanks de ombouw tot keuken en bijkeuken nog de originele betimmering behouden. De oorspronkelijke toegang via de voorkamer is als kast in gebruik en toont de oorspronkelijke donkere kleurstelling van de betimmering.

Aan de overzijde van de gang ligt de grote salon. Deze is in 1968 vormgegeven door samenvoeging van drie vertrekken. De grote salon heeft Régence-betimmeringen uit het in 1863 en 1953 herbouwde huis Offem te Noordwijk. Uitzonderlijk is de ingebrachte schouw die oorspronkelijk in ca. 1731 is vervaardigd voor een salon in de Princessehof te Leeuwarden door de hofarchitect van prinses Maria Louise van Hessen-Kassel, Anthonie Coulon (ca. 1682-1753). In de schouw een bloemstilleven door Adrienne Jacqueline 's Jacob (1857-1920). Het vernieuwde raam tegenover de schouw biedt zicht op een in 1968 aangelegde parterre de broderie in de tuin. De salon biedt tevens aan de achterzijde (de voormalige slaapkamer) zicht op de oorspronkelijke tuinaanleg uit 1871 met het tuinpriël op een opgeworpen heuvel uit 1871, en via het hoekraam een doorkijk naar de na 1968 aangelegde grote vijver.

Ten aanzien van de zolderverdieping dient met name de oorspronkelijke staat verkerende achthoekige overloop en de twee oorspronkelijke hoofdslaapkamers genoemd worden.

Waardering

VILLA BOSCHOORD vertegenwoordigt algemeen belang en is beschermingswaardig op basis van

- de uitzonderlijke interieurelementen van nationale betekenis waaronder de schouw van de hand van Anthonie Coulon en het haardstuk van Thérèse Schwartz;
- de unieke achthoekige structuur van de plattegrond;
- de gaafheid van het oorspronkelijke interieur en de opbouwende kwaliteit van het historisch gegroeide interieur;
- de cultuurhistorische nationale betekenis, als Fries-adellijke villa in tijden van laatste bloei en het terugtrekken op het land met inbreng van relict en betimmeringen uit states, buitens en stadswoningen elders;
- de landschappelijke context: de ligging op een markant punt in het Eysinga-landgoed in tijdsgebonden samenhang met het kortstondig opleven van het adellijk buitenleven te Sint Nicolaasga.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument